

Za gospodarje

Maribor dne 19. julija 1933.

Pincgavsko (ški) ali marijadvorsko (belo slovensko) govedo?

Fr. Wernig.

Živinorejci v ustaljenih, izrazitejših živinorejskih okoliših, v pincgavskem pasemskem okolišu Gorenjske, v pomurskem okolišu in v Prekmurju bodo smatrali spričo sedanje ustaljenosti živinorejskega pospeševalnega dela in spričo gospodarske krize, v katerih gre pri vsem našem skromnem strokovno-pomožnem delu pred vsem za možnost vnovčenja kmetijskih pridelkov in za gospodarski obstoj, ne pa za teoretična razmotrivanja, bodo mogoče smatrali naslovno vprašanje za igrakanje in svrhe ter bistva vprašanja mogoče ne bodo razumeli.

V vsem ohdravskem okolišu pa, od državne meje pri Pliberku do Maribora, v katerem je bila do nedavnega v našem gospodarstvu živinoreja le drugovrstnega pomena (prvo je bil les, nekaj malega se je izkupilo tudi s prodajo več ali manj rejenih volov), je gorenje vprašanje tudi danes aktualno. Če hočejo okraji delovati na povzdigi živinoreje potom selekcijskih organizacij, je naravno najprej potrebno, da so si na jasnem, katero pleme oziroma pasmo naj redé, ne pa da preizkušajo slepo z rejo in križanjem raznovrstnih pasem. Ker v tej pasemski zmedli (marijadvorci, bernci, franki, pincgavci, simodolci) predvsem v gornji Dravski dolini, marenberškem in prevaljskem okraju zavzema prvo mesto marijadvorsko oziroma belo slovensko govedo kot avtohtona (domača) pasma in se v teh okrajih v večjem obsegu ponekod preizkuša tudi s pincgavci, je potrebno, da se gorenje vprašanje načelno razčisti. Ne brigal bi se sicer za prilike drugih srezov in bi se ne vtikal v njihove notranje zadeve, če bi nejasnost in nestalnost v sosednjih okoliših ne vplivala tudi na razpoloženje članov naših mlajših marija-

dvorskih živinorejskih organizacij, v katerih se posamenzo vsled nepoučenosti mogoče pojavljajo tu in tam dvomi.

Vse te bo mogoče zanimalo poročilo, katero je podal ob priliki strokovnega referata na občni seji koroških pasemskih zvez dne 8. 4. t. l. v Št. Vidu gospod ministerijalni tajnik, docent dr. H. Peter z Dunaja:

»Kar se tiče presoje pincgavskega goveda, je treba priznati, da se pri predelavi v klobasarsko blago v splošnem napije manj vode, kakor meso drugih pasem. Kot meso za konzum (stojnico) so običajno pincgavci enakovredni drugim pasmam. Tako zelo iskano lisasto govedo (simodolce, bernece itd.) v tem pogledu pincgavci celo prekašajo.

Pri klanju v priprostitih kmetijah (ne v pitališčih) pitanih pincgavcev se često graja, da mast (tolšča) ni povsem bela, da je često rumenkasta. Čeprav je ta ugovor neupravičen, ker rumenkasta mast nikakor ni slabša od čisto bele, se vseeno pincgavske živali, katerim se očita rumenkasta mast, oziroma tolšča, slabše plačujejo.

V pitališčih se na pincgavskih volih zopet ugotavlja, da se zelo neenakomerno pitajo. Razlika med največjim in najmanjšim dnevnim prirastkom na živi teži je pri pincgavcih mnogo večja, kakor pri drugih pasmah. Vendar je treba reči, da to povzroči manj posebnost pasme, kakor velika različnost v vzreji. V nobenem pasemskem okolišu Avstrije se ne vzreja tako pomanjkljivo, kakor v pincgavskem. Ni čudno, da živali pri polnem pitanju često odpovejo.

Nekoliko ugodnejše so prodajne prilike za marijadvorsko (belo) govedo, ker je to pleme bistveno vse prejšnje trge in prodajna mesta ohranilo. Belo govedo je v vseh velikih pitališčih, pred vsem na Gradičanskem in na Nižje-Avstrijskem, priljubljeno in uživa vsled odlične kakovosti mesa sloves na znanem živinskem tržišču St. Marx (na Dunaju).

Razveseljivo je dejstvo, da v zadnjem času v Avstriji mlekarstva gospodarstva bolj povprašujejo po belem govedu, ker se mleko tega odlikuje s prav zadovoljivo množino tolašče. (Povprečje marijadvorske zveze izkazuje okroglo 4 odstotke tolašče.)

Na žalost tudi pri marijadvorcih živali z rumeno mastjo niso povsem izključene in se tu in tam ugotovi tudi nekolikšna pozna zrelost, kar pa povzroči le čisto povsem pomanjkljivo krmiljenje in vzreja v mladosti.

Deželni živinorejski nadzornik g. dr. Scheuch je o priliki navedenega referata poudaril posebno pomen boljše vzreje v mladosti pri belem govedu in pojasnil zle posledice križanja marijadvorcev s simodolci in bernci.

To poročilo naj služi vsem treznim živinorejcem obdravskega okoliša v presojo in odločitev, da se naj ne puste namenoma ali nehote begati od raznih nepoučenih ali le svojo korist iskajočih živinskih prekupčevalcev, ki bi pri prekupčevanju v popisani pasemski zmedli hoteli ribariti v kalnem.

*

Trošarina na žganje.

Finančni minister je na podlagi člena 68 zakona o državni trošarini pod št. 59-188 dne 6. julija 1933 izdal ta-le važen odlok:

Za žganje se morejo smatrati (v smislu trošarinskih predpisov) samo tisti destilati sadja, vina in grozdja, ki pri izdelavi ne vsebujejo več kakor 35% alkohola. Na destilate z več kakor 35% alkohola se plača državna trošarina kakor na špirt.

S tem odlokom se razveljavi odlok finančnega ministra od dne 31. decembra 1930, št. 97.395. Na podlagi novega odloka bo vsakdo, kdor od danes, to je 6. julija 1933, izdeluje žganje z večjo jakostjo kakor 35% alkohola, plačal nanj trošarino kakor na špirt. Direkcije bodo o tem takoj obvestile vse organe finančne kontrole na svojem področju in jim naložile, da bodo prekontrolirali vsak izdelek žganja in da se bodo ravnali po tem odloku glede pobiranja trošarine. Direkcije bodo morale paziti, da se bo ta odlok točno izvajal.

Gornji odlok je posebno važen za dravsko banovino, kajti pri nas se žge in prodaja večinoma močnejše žganje (40 do 50%no). Posledica tega odloka pa bo, da bodo odslej žgali in prodajali predvsem lahko žganje (do 35%), ki ostane prosto trošarine.

V tej stvari je davčni oddelek finančnega ministrstva na podlagi čl. 68 zakona o državni trošarini izdal finančnim direkcijam to pojasnilo:

Žganje so vsi destilati sadja, vina, vinskih tropin in grozdja, kadar imajo značilne lastnosti sadnega žganja in sicer duh in okus sirovine, iz katere so pridelani. Takozvani nevtralizirani destilati, ki nimajo te značilne lastnosti, pa so špirt in je treba zanje plačati trošarino, kakor za špirt ne glede na njihovo jakost. Zato ni dovoljeno iz sadnega žganja na umeten način izločiti duh in okus sadja, iz katerega je napravljen, ker izgubi v tem primeru značilnosti žganja in dobi lastnosti špirta, za katerega je treba plačati državno trošarino v višini 24 Din za hektolitersko stopnjo.

Zato naredbe finančnega ministrstva od 6. t. m. ni treba razumeti, kakor da je vse žganje nad 35% alkohola podvrženo državni trošarini 24 Din za hektolitersko stopnjo. To velja le za žganje, ki nima značilnega okusa in duha po sadju, iz katerega je napravljeno.

Ali ima žganje te lastnosti, bodo ugotovili organi finančne kontrole, v dvomljivih primerih pa davčni oddelek finančnega ministrstva s posebno analizo. Pridelovalci, ki žele pridelati močnejše žganje, ali povečati žganju jakost nad 35%, morajo to prijaviti pristojnemu oddelku finančne kontrole, ki bo sirovine in pridelok zmeril in ugotovil točnost prijave. Prav tako bo moral zabeležiti količino proizvoda.

Pridelovanje likerja, ruma in konjaka je dovoljeno samo iz alkohola, ki je zanj že plačana državna trošarina. Pridelovanje konjaka iz vina je dovoljeno samo na naroden način, in sicer z ležanjem in brez dodatka kakršnihkoli drugih naddomestkov.

V zvezi s tem pojasnilom morajo finančne direkcije odrediti organom finančne kontrole, da popišejo zaloge takozvanega nevtraliziranega žganja in da poberejo

državno trošarino. V bodoče pa bodo državno trošarino pobirali takoj pri pridelovanju takega žganja.

Potemtakem je naravno žganje trošarine prosto, če tudi ima preko 35 odstotkov alkohola.

*

Novi cestni in prometni predpisi.

»Službeni list dravske banovine« je objavil dve banovi naredbi, ki predpisujeta razna določila za cestni promet v Sloveniji.

Prva banova naredba določa pogoje o zaščiti javnih cest. Žive meje, ki so do 2 m oddaljene od ceste, ne smejo presežati višine 1.50 m, nobena ograja ali meja pa ne sme zastirati pregleda na križišča ali ovinke. Drevje in vejevje ne sme moleti na ceste. V razdalji 1 m do ceste se ne sme nalagati opeka, les, kamen ali podobno blago. V razdalji do 4 m se ne sme orati proti cesti, temveč le vzporedno s cesto. Blizu ceste so prepovedane ograje iz bodeče žice. Cestna uprava dovoljuje odvajanje vode v obcestne jarké, obratno pa lastniki zemljišč ne smejo ovirati odvajanja vode s cest na zemljišča. Zgradbe, ki so bliže, kakor 4 m do ceste, dovoljuje le banska uprava. Ob gradbah in popravljenih cest smejo biti deli zaprti. Razna dela ob cesti, kakor odvajanje vode, razstreljevanje kamenja, spuščanje hlodov in podobno, dovoljujejo cestne uprave. Za mostove, zlasti za lesene, morajo cestne uprave predpisati najvišjo dovoljeno težo.

Za vse vrste vozila, tudi za bicikle, je dovoljeno le vozišče cest, hodniki, parki, drevoredi pa so dovoljeni le za pešce. Izjemno more dovoliti okrajno glavarstvo tudi posamezne hodnike za bicikle in ročne vozičke. Natančna navodila predpisuje naredba glede nalaganja tovorov na vozove, glede previdne vožnje na nevarnih ali zelo prometnih točkah, obzirnosti proti slabotnim ljudem in ob plašenju živali pri srečavanju. Prehiteva se na levo, vendar le v primeru potrebe in če je podana vsestranska varnost.

Med drugimi določili so zanimivi: Kjer je hodnik ali pešpot, pešec ne sme hoditi po vozišču, razen, kadar prekorači cesto. Po pravilu morajo pešci hoditi po

desni strani. Sankanje, drsanje po javnih cestah je prepovedano, smučanje pa je dovoljeno le tam po cestah, kjer to ne ovira javnega prometa. Vozne sani se smejo uporabljati le tedaj, če je cesta pokrita skozi s snegom ali z ledom. Sani morajo imeti kraguljčke. V teku enega leta bodo morala imeta vsa motorna vozila troblje s prijetnim nizkim glasom. Enoten tip troblje predpiše banska uprava. Samo do konca leta 1935 bodo smeli ostati v prometu avtobusi, ki nimajo vhoda zadaj in izhoda spredaj. Posebni členi odredbe predpisujejo še posebne izpite za upravljanje avtobusov in težkih avtomobilov nad 3500 kg.

Druga naredba bana predpisuje razne ukrepe za zaščito varnosti prometa, o miru in snagi v vseh štirih avtonomnih mestih. Ta naredba vsebuje splošna navodila, približno ista, kakor so bila v veljavi dosedaj. Prepovedano je voziti s konji brez brzd. Voznik mora na križiščih označiti smer vožnje z bičem ali z roko. Vozovi cestne električne železnice imajo na križiščih prednost pred drugimi vozili.

Vprašanja in odgovori.

S. L. v L. Sosed je sezidal hišo 6 m od mojega sveta. Ali sme tako blizu? Ali sme po poti, po kateri hoji na njivo, tudi v svojo novo hišo? — Sosed ima te pravice in mu jih ne boste mogli vzeti. Končno pa vas to ne tiče, od katere strani in ceste hoji v svojo hišo. Pot je javna.

S. K. v L. Kje se nahaja gospodinjska šola? — V zavodu šolskih sester v Mariboru in v Marijanišču v Ljubljani. Pišite tja, kjer želite biti.

A. O. v V. Kaj lahko postane hčerka, ko je končala meščansko šolo? — V prodajalno gre lahko kot učenka.

M. K. v G. Ali res banska uprava daje brezobrotnim posejila za obnovitev posestev? — V proračunu ima malenkosten znesek za ureditev vzornih posestev, pa ne vemo, če ima kaj denarja, da bi te prispevke izplačevala. Vprašajte na kmetijski oddelek banske uprave v Ljubljani.

M. K. v Sv. J. Nekdo me je obdolžil kraje, ali ga lahko tožim? — Gospodarja, ki je orožnikom rekel, da je sum tu-

dí glede vas, ne morete tožiti. Pač pa lahko tožite onega, ki je rekel, da vas je videl ponoči voziti. Dokazati boste morali, da ste bili tisto noč drugje.

J. R. v B. Notar noče sprejeti hranilne knjižice za stroške in me toži. — Ni dolžan sprejeti hranilne knjižice. Gotovo pa bo toliko uvideven, da bo z vami in z zavodom, kjer imate vlogo, napravil sporazum.

Isti: Kako dolgo sem dolžan zdravnika za hlapca plačevati? — Če ste ga imeli po zavarovalnem uradu delavcev prijavljenega, potem nič, sicer pa po pogodbi; ako je sam kriv, pa sploh nič.

Razna obvestila.

Na banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se prične novo šolsko leto začetkom novembra t. l. Šola ima 2 oddelka letno šolo in zimsko šolo. Letna šola traja eno leto, zimska pa dve zimi po 5 mesecev in sicer se to zimo, ki pride, vrši I. tečaj, drugo zimo pa II. tečaj. Vsi učenci stanujejo v zavodu (internatu), kjer imajo vso oskrbo. Sprejemajo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmečkih staršev, ki bodo ostali po končanem šolanju na kmetiji. Lastnoročno pisane prošnje za letno in za zimsko šolo, kolokvane s 5 Din, je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole na Grmu najpozneje do 15. septembra t. l. Prošnji je priložiti: krstni list, domovnico, dopustnico odnosno zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o nravnosti o onih prosilcih, ki ne stopijo v zavod neposredno iz kake druge šole, izjavo staršev odnosno varuha (kolek 2 Din), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja, obvezna izjava staršev ali varuha (kolek 2 Din), ki reflektirajo na banovinsko ali kako drugo štipendijo iz javnih sredstev, da bo njih sin ali varovanec ostal pozneje na domači kmetiji, v nasprotnem slučaju pa da povrnejo zavodu sprejeto podporo iz javnih sredstev. Starost najmanj 16 let ter najmanj z dobrim uspehom dovršena osnovna šola. Pri vstopu v šolo napravijo učenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva, katerega so oproščeni absolventi dveh ali več razredov meščanske šole ali kake nižje srednje šole. Istčasno se preišče njih zdravstveno stanje po zdravniku zavoda. Oskrbnina znaša

do preklica mesečno od 25 do 300 Din po premoženjskih razmerah prosilca in se plačuje mesečno naprej. Prosilci za banovinsko znižano mesto morajo priložiti davčno ali občinsko potrdilo o velikosti posestva in višini letnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg dne 15. julija 1933. Na ta trg so pripeljali šeparji 22 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 12—13, slanina 12—13 Din. Kmetje so pripeljali 18 voz sena po 25—35, 1 detelje po 40, 1 ržene slame po 35, 72 vreč krompirja po 1—1.50, 13 čebule po 4—5 (česen 8—10), kumarce 1—3, zelje 2—3, fižol v stročju 1. Hruške 5—8, suhe slive 6—8, črešnje 4—8, marelice 8—12, breskve 20, maline 5, luščeni orehi 24—28. Žitne cene stare, fižol 1.75—2.50. Na trgu je bilo 77 kokoši po 20—25, 1314 piščancev po 15—50, 23 gosi po 25—40, 6 puranov po 30—45, 68 rac po 15—20 D.

Mariborski živinski sejem 11. VII. 1933. Prignanih je bilo 11 konj, 12 bikov, 202 vola, 294 krav in 18 telet, skupaj 537 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 4 do 4.50 Din, poldebili voli 3 do 3.50 Din, plemenski voli 3 do 3.75, biki za klanje 2.50 do 4 D, klavne krave debele 2.75 do 3.50, plemenske krave 2.50 do 2.75, krave za klobasarje 1.50 do 2, molzne krave 3.25 do 3.50 Din, breje krave 3.25 do 3.50, mlada živina 3 do 4, teleta 4 do 5 Din. Prodanih je bilo 352 komadov, od teh za izvoz v Italijo 13 komadov.

Mariborski svinjski sejem 14. 7. 1933. Na svinjski sejem dne 14. julija 1933 je bilo pripeljanih 172 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 150 do 180 Din, 7—9 tednov stari 200 do 250 Din, 3—4 mesece stari 280 do 350 Din, 5—7 mesecev stari 460 do 550 D, 8—10 mesecev stari 650 do 680 Din, 1 leto stari 690 do 750 Din, 1 kg žive teže 7 do 8.50 Din, 1 kg mrtve teže 10 do 10.75 Din. Prodanih je bilo 123 komadov.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 10 do 12 Din, II. vrste 8 do 10 Din, meso od bikov, krav in telic 5 do 7 Din, telečje meso I. vrste 10 do 12 Din, II. vrste 6 do 8 Din, svinjsko meso sveže 10 do 16 Din.